Ennuste

Ennuste: Suomen taloustilanne edelleen hankala

Suomen talous | 10.12.2015

Suomen talouden tilanne on edelleen hankala. Kasvu käynnistyy ennustejaksolla vain vaivoin ja on selvästi hitaampaa kuin muualla euroalueella. Suomen vientimarkkinoiden kehitys näyttää aiemmin ennustettua vaimeammalta, eikä ulkomaankaupasta siten juuri saada vetoapua lähivuosina. Kasvu on ennustejaksolla kotimaisen kysynnän varassa. Kasvua kertyy 0,7 % vuonna 2016 ja 1,0 % vuonna 2017. Riskit painottuvat ennustettua heikomman talouskehityksen suuntaan, ja tuottavuuskehitys on heikkoa.

Kokonaistuotanto: Suomen kasvu jää euromaiden heikoimpien joukkoon

Suomen Pankin ennusteen mukaan bruttokansantuote supistuu 0,1 % vuonna 2015. Kotimainen

kysyntä vetää BKT:n kasvuun vuonna 2016, mutta kasvu jää hyvin vaimeaksi. Kasvua kertyy 0,7 % vuonna 2016 ja 1,0 % vuonna 2017. Suomessa kokonaistuotanto kohenee ennustevuosina yhteensä vain 1,6 %, kun se euroalueella kasvaa samana ajanjaksona 5,1 %. Riskit painottuvat edelleen ennustettua huonomman kehityksen suuntaan, ja tuottavuuskehitys on heikkoa.

Taulukko 1.

Ennusteen keskeiset tulemat				
Prosenttimuutos edellisestä vuodesta				
	2014	**2015^{e}**	**2016^{e}**	**2017^{e}**
Bruttokansantuote	–0,4	–0,1	0,7	1,0
Yksityinen kulutus	0,5	0,5	0,6	0,6
Julkinen kulutus	–0,2	–0,1	0,6	0,6
Yksityiset kiinteät investoinnit	–3,9	–1,1	3,3	2,8
Julkiset kiinteät investoinnit	–0,9	–2,3	1,3	1,4
Vienti	–0,7	0,1	2,1	2,7
Tuonti	0,0	–2,8	3,2	2,8
Kysyntäerien vaikututus kasvuun				
Kotimainen kysyntä	–0,5	0,0	1,1	1,0
Nettovienti	–0,3	1,1	–0,4	0,0
Varastojen muutos ja tilastovirhe	0,4	–1,2	0,1	0,0
Säästämisaste, kotitaloudet, %	–0,3	0,1	0,6	0,7
Vaihtotase, % BKT:stä	–0,9	–0,1	–0,2	–0,3
Työmarkkinat				
Tehdyt työtunnit	–0,7	0,1	0,5	0,5
Työlliset	–0,4	–0,3	0,4	0,4

e = ennuste

Lähteet: Tilastokeskus ja Suomen Pankki.

Ennusteen keskeiset tulemat				
Työttömyysaste, %	8,7	9,4	9,2	9,1
Yksikkötyökustannukset	1,4	1,7	1,1	1,0
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohti	1,4	1,8	1,4	1,5
Tuottavuus	0,0	0,2	0,3	0,5
Bruttokansantuote, hintaindeksi	1,6	0,5	1,0	1,0
Yksityinen kulutus, hintaindeksi	1,6	0,2	0,4	1,0
Yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi	1,2	−0,1	0,3	1,0
Pl. energia	1,5	0,3	0,5	0,8
Energia	−1,7	−5,8	−1,8	3,6

e = ennuste

Lähteet: Tilastokeskus ja Suomen Pankki.

Kuvio 1.

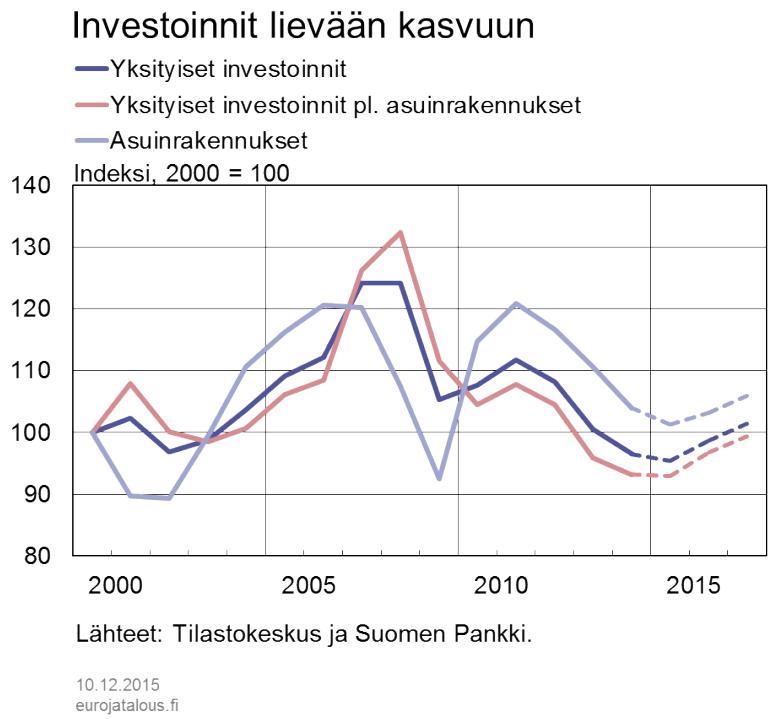

Talouskasvu on ennustejaksolla yksityisen kulutuksen ja investointien varassa. Poikkeuksellisen

kevyt rahapolitiikka pitää kuluttajien ja yritysten lainakorot matalina, tukee kulutusta ja mahdollistaa investointien piristymisen useamman vuoden ajan jatkuneen supistumisen jälkeen. Nettoviennin vaikutus talouskasvuun jää ennustejaksolla vähäiseksi, koska Suomen vientimarkkinat eivät vedä totuttuun tapaan, eikä kilpailukykyä ole saatu kohennettua.

Ennusteessa on otettu huomioon tilastoaineisto ja muu informaatio, joka on ollut käytettävissä 19.11.2015 mennessä. Tilastokeskus julkaisi 4.12.2015 neljännesvuositilinpidon uusimmat tiedot, ja niitä on käsitelty tarkemmin erillisessä artikkelissa.

Kuvio 2.

Kotitaloudet: Hidas inflaatio tukee ostovoiman kasvua

Yksityisen kulutuksen nykyinen heikkokin kasvu on auttanut pitämään yllä kotimaista kysyntää. Yksityinen kulutus kasvaa maltillisesti myös ennustevuosina. Vuonna 2016 yksityisen kulutuksen kasvuvauhti pysyy jokseenkin samana kuin vuonna 2015, eli noin ½ prosentissa, ja kiihtyy siitä hiukan vuonna 2017.

Taantuman pitkittyminen näkyy kuluttajien luottamuksessa, joka on toukokuusta 2015 lähtien heikentynyt lähes yhtäjaksoisesti. Syksyn aikana kuluttajien luottamus sekä Suomen talouden että oman taloutensa kehitykseen on heikentynyt. Kuluttajien luottamusindikaattorille ovat toisaalta tyypillisiä suuretkin heilahtelut ilman, että tämä näkyisi välittömästi kotitalouksien

kulutuskäyttäytymisessä.

Kotitalouksien reaalitulojen odotetaan kasvavan 0,8 % vuonna 2015. Tämä merkitsee käännettä parempaan kotitalouksien tulokehityksessä, sillä kolmena edellisenä vuotena kotitalouksien reaalitulot polkivat paikallaan tai supistuivat. Ansiotaso kohoaa vuonna 2015 hitaasti, mutta kotitalouksien reaalitulojen kasvua tukee kuluttajahintojen aleneminen. Nimellispalkat nousevat hitaasti myös vuosina 2016 ja 2017, mutta vaimea inflaatio tukee edelleen reaaliansioiden kasvua varsinkin vuonna 2016. Myös työllisyyden lievä koheneminen alkaa kasvattaa kotitalouksien reaaliansioita. Kotitalouksien reaaliansiot jatkavat ennustevuosina vajaan 1 prosentin keskimääräistä kasvuaan.

Veroperusteiden muutokset sekä sosiaaliturvamaksujen korotukset vähentävät kotitalouksien käytettävissä olevia tuloja noin 500 milj. euroa vuonna 2015 ja yhteensä suunnilleen saman verran vuosina 2016 ja 2017. Tänä vuonna ostovoimaa leikkaa eniten välillisten verojen korotus, vuonna 2016 työttömyysvakuutusmaksun korotus ja vuonna 2017 eläkemaksujen suureneminen.

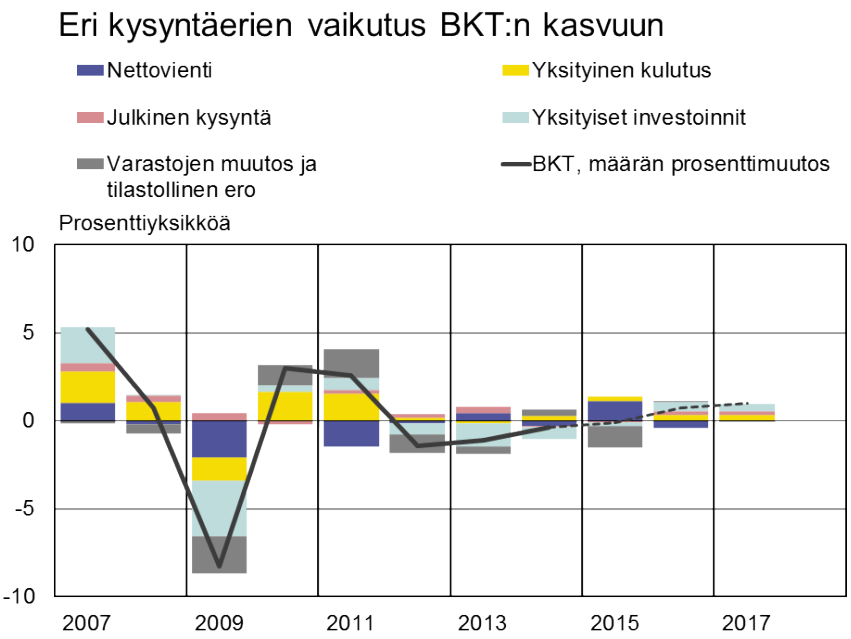
Vuoden 2015 aikana asuntolainojen lyhennysvapaat ovat tukeneet kotitalouksien ostovoiman kasvua. Syksyyn 2015 mennessä uudelleen neuvoteltujen asuntolainasopimusten arvo oli kaikkiaan noin 13 mrd. euroa. Tämä lisää kotitalouksien muuhun kulutukseen tai säästämiseen käytettävissä olevia varoja arviolta runsaat 500 milj. euroa vuonna 2015 ja vajaat 200 milj. euroa vuonna 2016.

Tulonsiirtojen merkitys tulonlähteenä on suurentunut toisaalta työttömyyden kasvun, mutta varsinkin eläkeläisten määrän lisääntymisen vuoksi. Vuonna 2015 eläkeläisten määrä ylitti jo 1,5 miljoonaa. Myös alkavien eläkkeiden suuruus on kasvanut aikaisempaa pitempien työurien vuoksi. Eläketulot ovat ainakin lyhyellä aikavälillä riippumattomia talouden suhdanteista, joten eläketulojen osuuden kasvu tulonmuodostuksesta osaltaan vähentää yksityisen kulutuksen suhdanneherkkyyttä.

Viime vuosien heikko tulokehitys on näkynyt yksityisessä kulutuksessa yllättävän vähän, sillä kotitalouksien säästämisaste on taantuman aikana alentunut. Säästämisaste kasvaa hiukan ennustevuosien aikana, mutta jää tasoltaan edelleen hyvin matalaksi.

Asuntokauppa ja asuntojen nimellishintojen nousu ovat kasvattaneet asuntolainakantaa samalla kun matala korkotaso on tukenut kotitalouksien velanhoitokykyä. Osaltaan asuntolainakannan kasvua ovat tukeneet lyhennysvapaat. Vuoden 2015 toisella neljänneksellä kotitalouksilla oli velkaa jo noin 123 % tuloistaan, ja velkaantumisen odotetaan jatkavan kasvuaan myös ennustevuosina.

Kuvio 3.

Kuvio on suuntaa antava. Kunkin kysyntäerän vaikutus BKT:n kasvuun on laskettu sen määrän kasvun ja edellisen vuoden arvo-osuuden perusteella. Vuosien 2015–2017 luvut ovat ennusteita. Lähteet: Tilastokeskus ja Suomen Pankki.

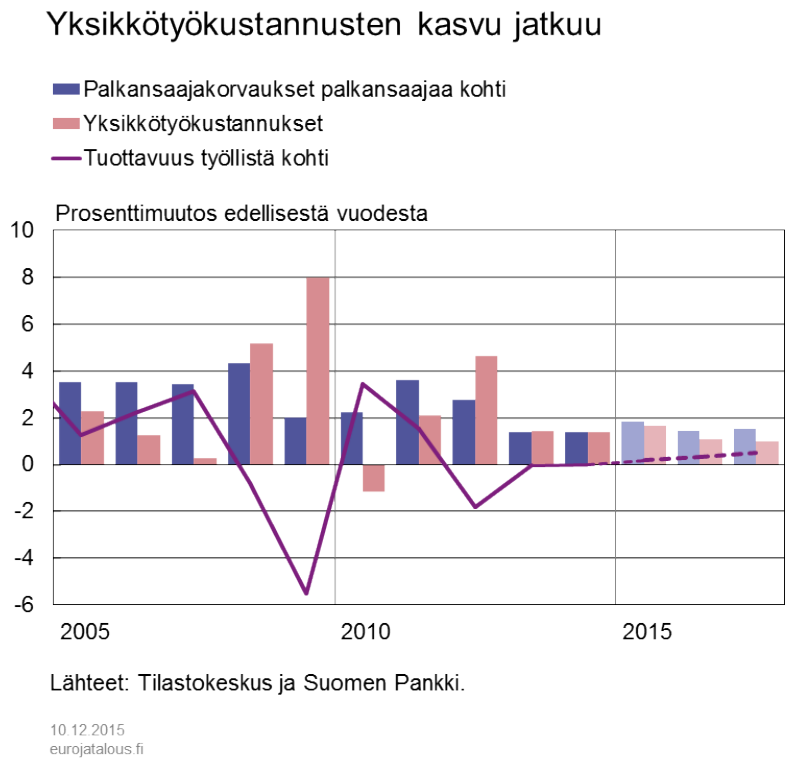
10.12.2015
eurojatalous.fi

Yritykset: Investointiaste jää matalaksi

Suomessa investoinnit ovat supistuneet usean vuoden ajan. Kehitys on ollut selvästi heikompaa kuin kilpailijamaissa ja muualla euroalueella. Vuoden 2015 aikana on nähty vihdoin joitain merkkejä investointien elpymisestä ja odotukset ovat kohentuneet. Investointien ennustetaankin alkavan lievästi kasvaa vuosina 2016 ja 2017.

Yksityiset investoinnit ovat vähentyneet viime vuosien aikana huomattavasti. Investoinnit ovat runsaat 15 % vähäisemmät kuin vuonna 2011, ja samaan aikaan yritysten kannattavuus – yritysten toimintaylijäämä suhteessa yritysten tuottamaan arvonlisäykseen – on heikentynyt. Yksityiset investoinnit ovat vähentyneet selvästi talouden kokonaistuotantoa enemmän, mikä on johtanut talouden investointiasteen laskuun. Sekä tuotannolliset että asuinrakennusinvestoinnit ovat supistuneet tuntuvasti vuodesta 2011. Kokonaistuotannosta on käytetty yhtä pieni osuus tuotannollisiin investointeihin viimeksi 1990-luvun puolivälissä (kuvio 4).

Kuvio 4.

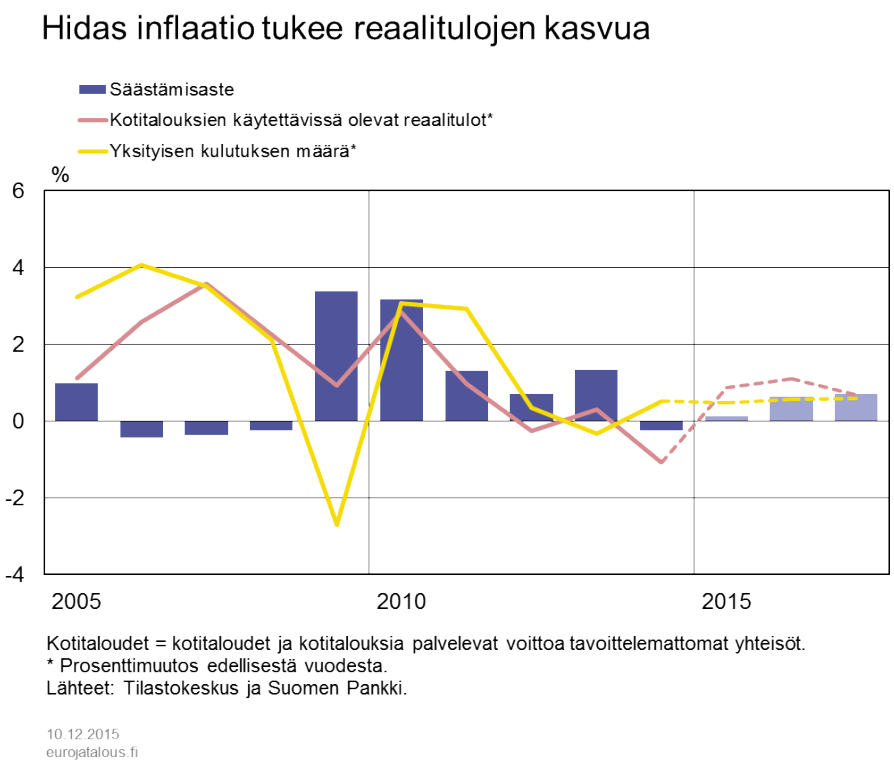
Investointien vaimeuteen ovat vaikuttaneet myös teollisuuden rakennemuutos, heikko kysyntätilanne ja kasvunäkymät, liiallinen kapasiteetti, epävarmuus tulevasta ja väestön ikääntyminen. Sekä kyselytutkimukset että viimeaikainen yrityslainojen kasvu viittaavat siihen, että rahoitustekijät eivät ole kasvun esteenä. Suomen ja euroalueen investointikehitystä on tarkasteltu laajemmin lokakuussa 2015 julkaistussa raportissa.

Vuonna 2015 investoinnit vähenevät edelleen. Vuoden aikana on nähty kuitenkin joitain merkkejä tuotannollisten investointien elpymisestä. Yksittäisiä suuria investointihankkeita on käynnissä, rakentamisen liikevaihto on alkanut kasvaa ja teollisuuden investointitiedustelussa yritykset arvioivat lisäävänsä investointejaan. Vuonna 2015 asuntorakentaminen vähenee uudisrakentamisen vaimeuden vuoksi. Sen sijaan korjausrakentamisen arvioidaan jatkuvan vilkkaana.

Ennustejakson vuosina 2016 ja 2017 yksityiset investoinnit alkavat kasvaa erityisesti tuotannollisten investointien lisääntyessä (kuvio 5). Tuotannollisten investointien kasvua tukevat sekä asteittain vahvistuva ulkoinen kysyntä että jo käynnissä olevat hankkeet. Myös investoinnit asuinrakennuksiin lisääntyvät vuonna 2016 uudisrakentamisen toipuessa. Investointien kasvu riittää nostamaan kansantalouden investointiasteen lievästi vahvistuvalle uralle. Ennustetusta investointien virkoamisesta huolimatta investointiaste jää ennustejaksolla selvästi pitkän

aikavälin tasoa matalammaksi.

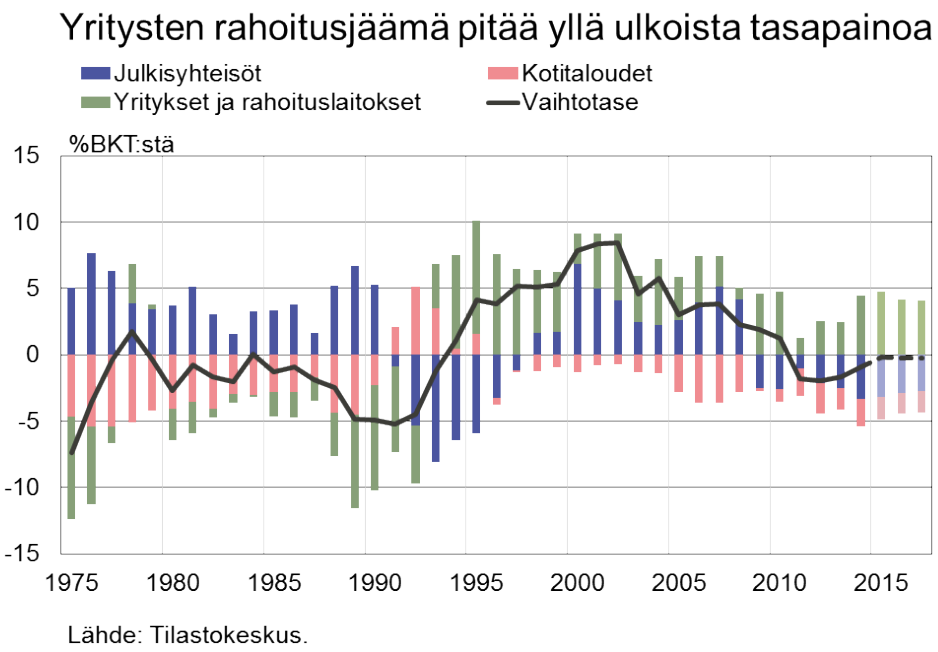
Kuvio 5.

Ulkomaankauppa: Euroalueen investoinnit tukevat viennin kasvua

Suomen viennin elpyminen on viivästynyt ja jäänyt jälkeen muiden kilpailijamaiden viennin kehityksestä, mutta investointien lisääntyminen euroalueella tukee viennin kasvua (kuvio 6). Maailmantalouden kasvunäkymät ovat heikentyneet erityisesti nousevissa talouksissa, mikä tuo epävarmuutta orastavaan kasvuun. Euron heikkeneminen helpottaa vientiä euroalueen ulkopuolelle.

Kuvio 6.

Suomen vienti koostuu suurelta osin investointeihin liittyvistä tavaroista ja palveluista, joten investointien lisääntyminen euroalueella kääntää Suomen viennin kasvuun vuonna 2016. Investointituotteiden suuri osuus selittää myös viennin kasvun viivästymistä verrattuna muihin euromaihin. Viennin kasvu jää kuitenkin hitaammaksi kuin takavuosina on totuttu.

Nettoviennin eli viennin ja tuonnin erotuksen vaikutus talouskasvuun jää vuonna 2015 positiiviseksi tavaroiden ja palveluiden tuonnin supistumisen ansiosta. Investointien ja viennin lisääntyminen kasvattavat tuontia, joten nettoviennin positiivinen vaikutus poistuu ennustejakson loppupuolella.

Vientimarkkinat jatkavat kohenemistaan Yhdysvaltain ja Euroopan talouksien tukemana, mutta kasvu jää aiemmin arvioitua hitaammaksi. Kiinan talouskasvun hidastuminen ja muiden nousevien talouksien entistä heikommat näkymät tuovat epävarmuutta Suomen vientiodotuksiin.

Viennin kasvu jatkuu vientimarkkinoiden kehitystä hitaampana. 2000-luvulla Suomen osuus maailmankaupasta on supistunut voimakkaasti erityisesti nousevien talouksien osuuden kasvaessa. Ennustejaksolla viennin kasvu jää myös hitaammaksi kuin kilpailijamaissa, joten markkinaosuudet supistuvat myös suhteessa muihin kehittyneisiin talouksiin.

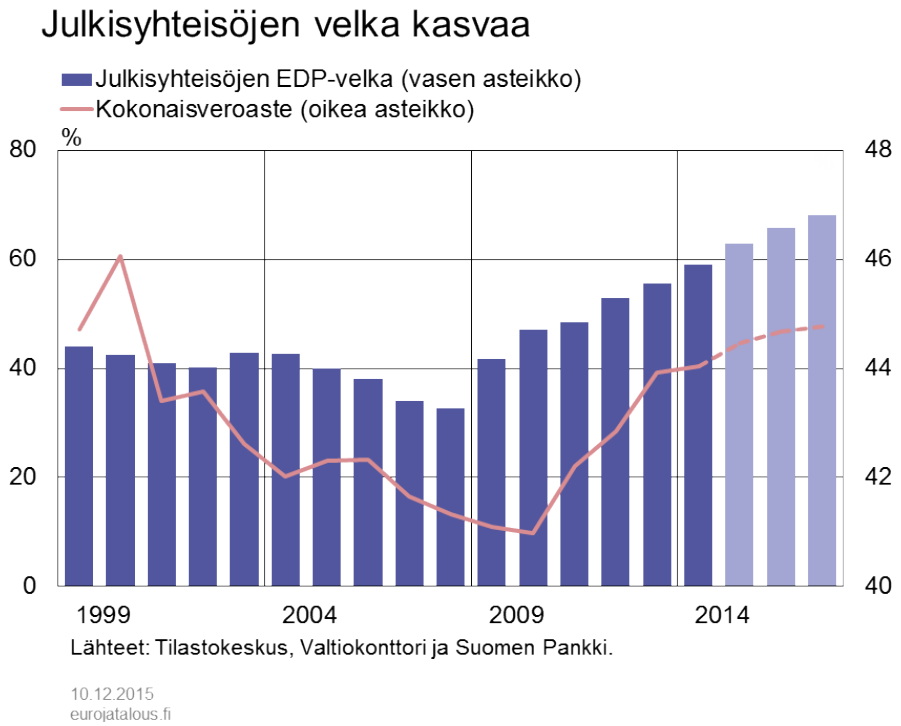
Euron arvon heikentyminen suhteessa dollariin tukee Suomen vientiä. Toisaalta Ruotsiin ja Venäjälle suuntautuvan viennin näkymät ovat vaimeita kruunun heikennyttyä ja ruplan arvon

romahdettua.

Vuonna 2015 ulkomaankaupan arvoa painoi raakaöljyn hinnan lasku, joka supisti erityisesti tuontia. Lisäksi Venäjän talouden taantuma vähensi vientiä. Toisaalta vientiä kasvatti Saksaan suuntautuvan kulkuneuvojen viennin lisääntyminen.

Tavaroiden ja palveluiden tase muuttui ylijäämäiseksi vuonna 2015 vaihtosuhteen paranemisen myötä, ja tase pysyy positiivisena myös ennustejaksolla (kuvio 7). Vaihtosuhteen paranemisen taustalla on pääosin raaka-aineiden hintojen lasku, joten vaikutus jää tilapäiseksi. Vaihtotase pysyy lähellä tasapainoa alijäämäisten nettotulonsiirtojen johdosta.

Kuvio 7.

Tavaroiden viennin ja tuonnin kehitystä viimeisen 25 vuoden aikana on tarkasteltu erillisessä artikkelissa.

Työmarkkinat: Työmarkkinoiden heikkeneminen tasoittunut

Työllisyyden heikkeneminen ja työttömyyden kasvu näyttävät taittuneen, mutta työmarkkinatilanne paranee ennustejaksolla vain hitaasti. Talouden vaimea kasvu ja huomattava rakenteellinen työttömyys jarruttavat työllisyyden kohenemista ja työttömyys pysyy suurena.

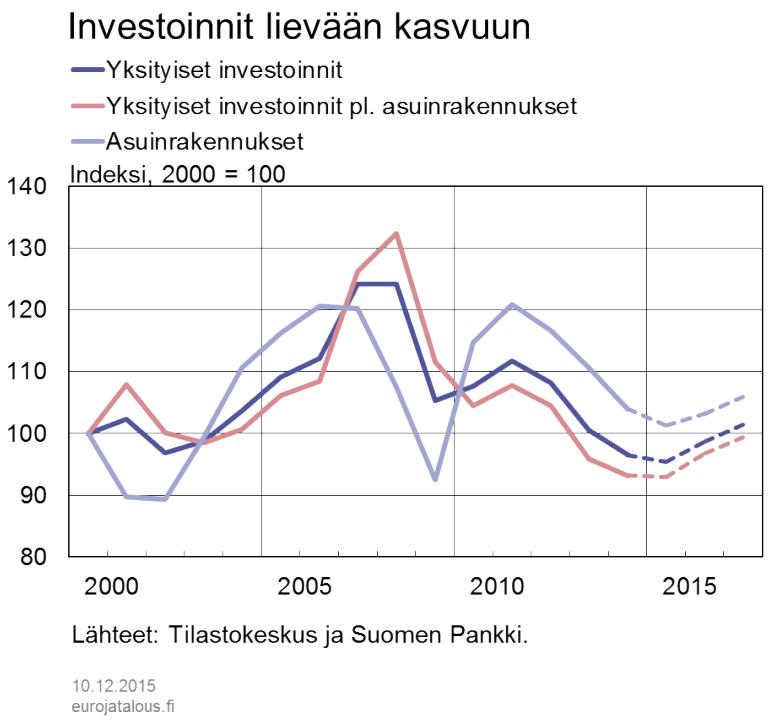
Kesästä 2014 alkaen jyrkentynyt työmarkkinatilanteen heikkeneminen on helpottanut.

Työttömyysasteen trendin nousu on taittunut, ja työttömyysaste on laskenut viime kuukausina 9,3 prosenttiin. Työllisten määrä on kasvanut, ja työllisyysasteen trendi on parantunut selvästi.

Viime vuosina työllisten määrä on vähentynyt erityisesti teollisuudessa. Työmarkkinatilanteen viimeaikaiseen paranemiseen on osaltaan vaikuttanut se, että teollisuuden työllisyys on viime kuukausina vihdoin parantunut. Työllisten määrä on kohentunut kuluvana vuonna myös sosiaali- ja terveyspalveluissa ja hieman rakentamisessa. Sen sijaan kaupan alalla työllisyyden kehitys on ollut heikkoa.

Heikon alkuvuoden vuoksi vuoden 2015 työllisten määrä jää edellisvuotiselle tasolle, mutta kasvaa 0,2 % vuonna 2016 ja 0,4 % vuonna 2017. Työttömyysaste nousee 9,4 prosenttiin tänä vuonna, minkä jälkeen se laskee hitaasti 9,1 prosenttiin vuonna 2017 (kuvio 8).

Kuvio 8.

Talouden vaimean kasvun johdosta työmarkkinatilanne paranee ennustejaksolla vain hitaasti. Pitkään huonona jatkunut taloustilanne on kasvattanut pitkäaikais- ja rakennetyöttömyyttä viime vuosina. Työttömyyden keskimääräinen kesto pitenee edelleen, ja avointen työpaikkojen täyttyminen on hidasta. Viime vuosina työntekijävirrat työllisyyden ja työttömyyden välillä ovat hidastuneet ja työpaikkojen syntyminen taloudessa on kituliasta. Kaiken kaikkiaan työmarkkinat toimivat edelleen nihkeästi ja työttömyysaste pysyy sitkeästi yli 9 prosentissa koko ennustejakson.

Turvapaikanhakijoiden tulo Suomeen syksyn aikana vaikuttaa työmarkkinoihin vain vähän

ennustejaksolla. Turvapaikanhakijoiden on arvioitu nostavan työttömyysastetta parilla kymmenyksellä ennustejakson lopulla. Maahanmuuton vaikutuksia työmarkkinoihin ja julkiseen talouteen on käsitelty tarkemmin erillisessä artikkelissa.

Työvoiman määrä lisääntyy hieman ennustejaksolla työikäisen väestön määrän supistumisesta huolimatta. Taantuman aikana työnhausta luopuneiden odotetaan palaavan työmarkkinoille, kun suhdannenäkymät paranevat.

Hinnat ja palkat: Inflaatio poikkeuksellisen hidasta

Kuluttajahintojen kehitys jatkuu poikkeuksellisen vaimeana. Yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin (YKHI) mukainen inflaatio on vuonna 2015 keskimäärin –0,1 %, mutta kiihtyy 0,3 prosenttiin vuonna 2016 ja 1,0 prosenttiin vuonna 2017. Välillisten verojen korotukset vauhdittavat inflaatiota 0,3 prosenttiyksikköä ennustejaksolla.

Vuonna 2015 suurin yksittäinen kuluttajahintoihin vaikuttanut tekijä on raakaöljyn maailmanmarkkinahinnan raju pudotus, joka alkoi kesällä 2014. Raakaöljyn hinta on näkynyt suoraan polttoaineiden hinnoissa ja välillisesti myös muiden energiaa välituotteenaan käyttävien hyödykkeiden hinnoissa. Raakaöljyn hintakehityksen oletetaan jäävän ennustejaksolla vaimeaksi. Vuoden 2016 alussa inflaatiolukema nousee hetkellisesti raakaöljyn hinnan pudotuksen vaikutuksen poistuessa. Energian ohella myös useiden muiden raaka-aineiden hinnat ovat laskeneet viime vuosien aikana.

Teollisesti valmistettujen kuluttajatuotteiden hintojen odotetaan jatkavan laskuaan. Raaka-aineiden maailmanmarkkinahintojen aleneminen ja kehittyvien talouksien kasvun hidastuminen painavat teollisuustuotteiden hintoja. Toisaalta euron valuuttakurssin heikentyminen nostaa tuontituotteiden kuluttajahintoja, mikä näkyy ennustejakson loppupuolella.

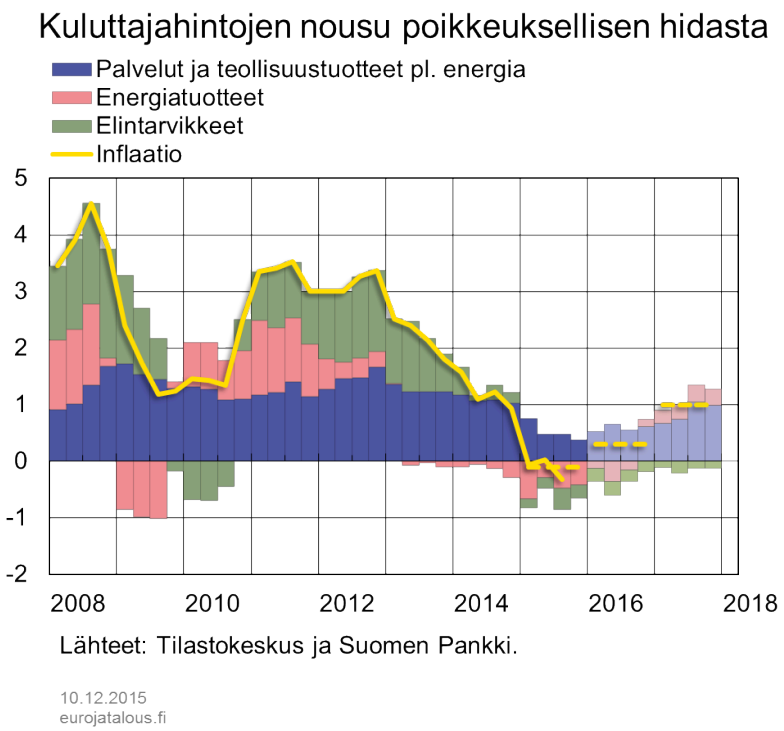
Elintarvikkeiden hinnat kääntyivät laskuun vuonna 2015. Päivittäistavarakaupan hintakilpailu, halpa raakaöljy ja elintarvikkeiden maailmanmarkkinahintojen aleneminen pitävät kuluttajahintojen kehityksen vaimeana koko ennustejakson.

Palvelut ovat vuonna 2015 ainoa hyödykeluokka, jonka hintojen muutokset kiihdyttävät inflaatiota. Palveluihin lukeutuvat vuokrat ja muut asumiseen liittyvät palvelut ovat kallistuneet viime vuosina nopeaa tahtia. Alkuvuonna 2015 palveluiden hintojen nousuvauhti hidastui laaja-alaisesti useiden palveluiden osalta, mikä viittaa siihen, että heikon taloustilanteen ja maltillisen palkkakehityksen vaikutus on siirtynyt kuluttajahintoihin.

Kotimainen inflaatio painui vuoden 2015 huhtikuussa hitaammaksi kuin euroalueella, joten finanssikriisin jälkeen paisunut hintatasoero on alkanut hitaasti supistua. Suomen ja euroalueen

välistä hintakehitystä tarkastellaan erillisessä artikkelissa.

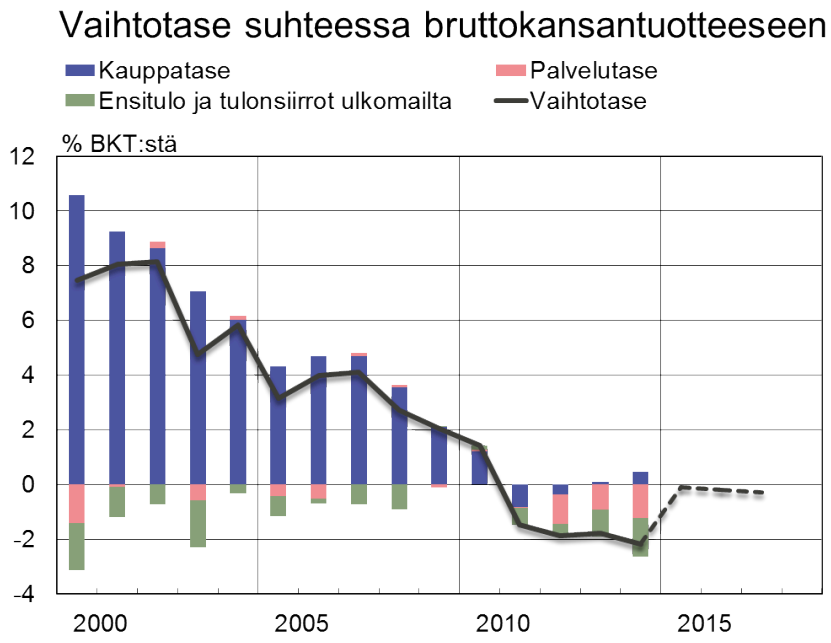
Kuvio 9.

Ansiotaso kohoaa ennustejaksolla noin prosentin vuosivauhtia. Työmarkkinaosapuolten aiemmin neuvottelema työllisyys- ja kasvusopimus määrittää vuosien 2015 ja 2016 sopimuskorotukset. Ansiotaso nousee myös reaalisesti, sillä hinnat kohoavat hyvin hitaasti.

Yksikkötyökustannusten nousu hidastuu vuosina 2016–2017 prosentin tuntumaan. Yksikkötyökustannuksilla mitattu kustannuskilpailukyky ei parane suhteessa euroalueeseen (euroaluetta koskeva Euroopan komission syysennuste 2015). Vaikka ansioiden kohoaminen on historiaan nähden maltillista, se ei riitä parantamaan kustannuskilpailukykyä, sillä samaan aikaan työn sivukulut kasvavat ja työn tuottavuuden koheneminen on verkkaista. Työn tuottavuus on viime vuosina heikentynyt osittain talouden rakennemuutoksen myötä. Tuottavuuden kasvu jää ennustejaksolla edelleen poikkeuksellisen hitaaksi.

Kuvio 10.

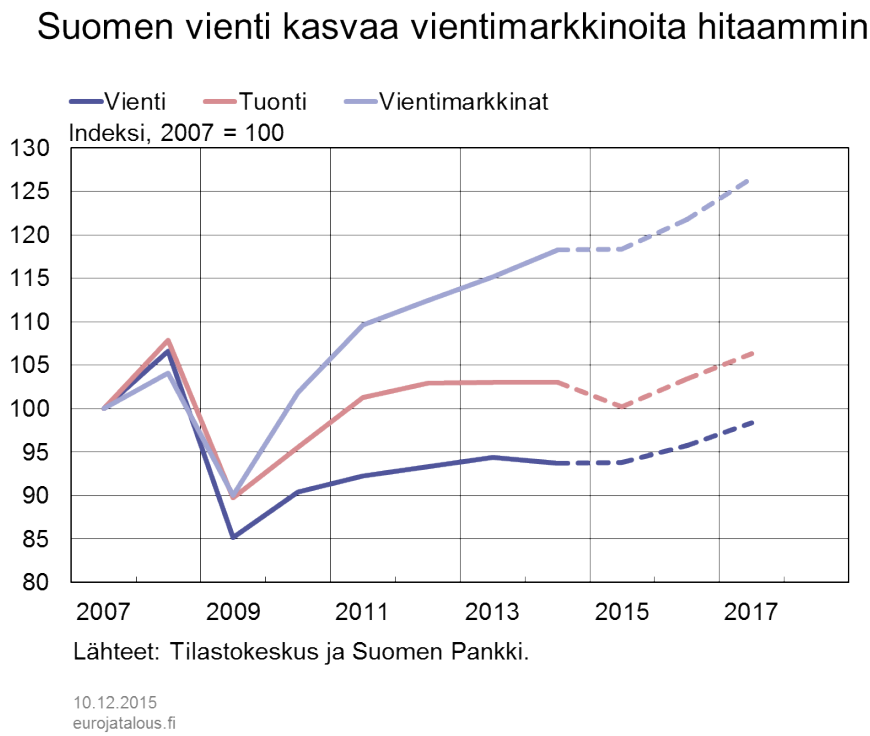

Julkinen talous: Velkaantuminen jatkuu nopeana

Suomen julkisen talouden alijäämä säilyy ennustejaksolla lähellä 3:a prosenttia, ja velan kasvu jatkuu 68 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2017. Ennusteessa on otettu huomioon uuden hallituksen budjettiesitys vuodeksi 2016 sekä suunnitellut toimet vuodeksi 2017. Hallituksen tavoitteena on velka-asteen kasvun taittaminen hallituskaudella, mutta sen saavuttaminen on epävarmaa.

Julkisyhteisöjen alijäämä ylitti Suomessa jo vuonna 2014 EU:n vakaus- ja kasvusopimuksessa määritellyn 3 prosentin rajan. Toteutunut alijäämä oli odotettua heikompi, eikä edellinen hallitus päättänyt enää aiempien säästötoimien lisäksi uusista toimista alkuvuoden 2015 aikana. Siten myös vuoden 2015 alijäämä ylittää rajan ja on 3,2 % suhteessa BKT:hen. Talouden heikko kasvu hidastaa julkisen talouden tasapainottamista myös seuraavina vuosina. Sopeutustoimien ansiosta julkisyhteisöjen alijäämä supistuu 2,9 prosenttiin vuonna 2016 ja edelleen 2,7 prosenttiin vuonna 2017 (kuvio 11). Finanssipolitiikka oli talouden kasvua tukevaa vuonna 2014, mutta kiristyy vuosina 2015 ja 2016. Koko julkisyhteisöjen rakenteellinen alijäämä ei juuri muutu, koska eläkemenojen kasvu jatkuu suhdannetilanteesta riippumatta nopeana (ks. kuvio 1 julkisen talouden arviossa).

Kuvio 11.

Valtiontalouden tila kohenee hieman vuonna 2015 ja koko ennustejaksolla, mutta jää edelleen selvästi alijäämäiseksi. Uusi hallitus linjasi jo hallitusohjelmassa tavoittelemansa säästötoimet, jotka yltävät hallituskaudella noin 4 mrd. euroon koko julkisen talouden tasolla. Toimet kattavat laajasti valtion menoerät, mutta merkittävimmät leikkaukset tehdään suurimpiin menoeriin eli sosiaalietuuksiin ja koulutukseen. Myös kehitysapua vähennetään merkittävästi. Hallitus keventää työtulojen verotusta ja kiristää välillistä verotusta siten, että kokonaisuudessaan toimet keventävät verotusta. Leikkausten vastapainona hallitus panostaa kertaluonteisesti kärkihankkeisiinsa ja korjausvelan vähentämiseen vuosina 2016–2018 kaikkiaan 1,6 mrd. euroa. Lisäksi ennusteessa on otettu huomioon pakolaistilanteen vaatima 450 milj. euron lisäpanostus vuoden 2016 budjettiin. Valtion budjettitalouden velka kasvaa 53,5 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2017.

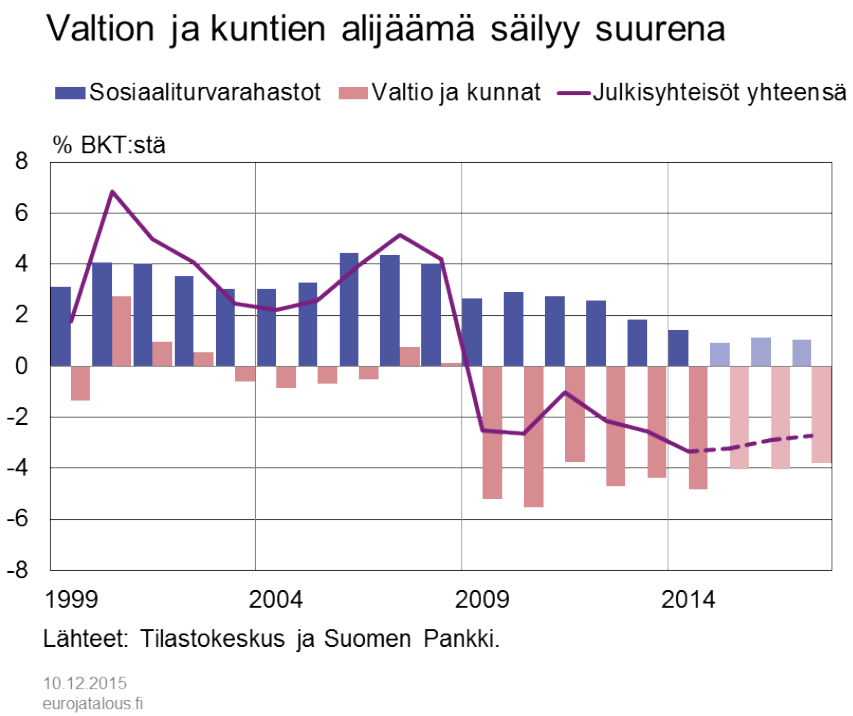
Myös kuntatalous säilyy ennustevuosina alijäämäisenä. Kunnallisverojen korotusvauhti on kokonaisuudessaan hidastumassa vuonna 2016, ja kuntatalouden painopiste siirtyy ennustevuosina menojen kasvuvauhdin hillitsemiseen. Niin kuntien tehtävien ja velvoitteiden karsimisen kautta saatavat säästöt kuin asiakasmaksujen ja kiinteistöverojen korotukset ovat käytettävissä olevia keinoja kuntatalouden saattamiseksi lähemmäksi tasapainoa.[1] Erityisesti kasvukeskusten haasteena ovat lisääntyvä palveluntarve ja laajentumisen vaatimat investoinnit. Muuttotappioalueilla ongelmana on väestön ikääntymisen ja supistuvan rahoituspohjan

yhteensovittaminen. Kuntasektorin velka jatkaa edelleen voimakasta kasvua ja ylittää 10 % BKT:stä vuonna 2017.

Työeläkerahastojen ylijäämä säilyy ennustevuosina noin 1,3 prosentissa. Tulojen kasvua vauhdittaa työeläkemaksujen korotus eläkesopimuksen mukaisesti vuonna 2017. Eläkemenojen kasvu hidastuu hieman, koska hitaan inflaation ja ansiotason nousun vuoksi eläkkeiden indeksikorotukset jäävät pieniksi. Eläkkeensaajien lukumäärä kasvaa edelleen nopeasti. Muiden sosiaaliturvarahastojen rahoitusasemaa heikentää erityisesti työttömyysvakuutusrahaston alijäämä. Työllisyys- ja kasvusopimuksen jatkamisen yhteydessä sovittiin työttömyysvakuutusmaksujen korotuksesta yhteensä yhdellä prosenttiyksiköllä vuonna 2016. Myös työttömien määrän kääntyminen laskuun vuonna 2016 helpottaa hiljalleen sosiaaliturvarahastojen tilannetta, kun työttömyys- ja toimeentulomenot alkavat pienetä.

Sosiaaliturvamaksujen korotukset johtavat kokonaisveroasteen hienoiseen nousuun vuosina 2016–2017, jolloin veroaste yltää 44,8 prosenttiin. Hallituksen tavoitteena on velka-asteen nousun taittaminen vaalikauden loppuun mennessä. Ennustejaksolla julkisen velan kasvu hidastuu, mutta velka-aste kohoaa runsaaseen 68 prosenttiin vuonna 2017.

Kuvio 12.

Ulkoinen tasapaino: Yritysten rahoitusylijäämä tukee vaihtotasetta

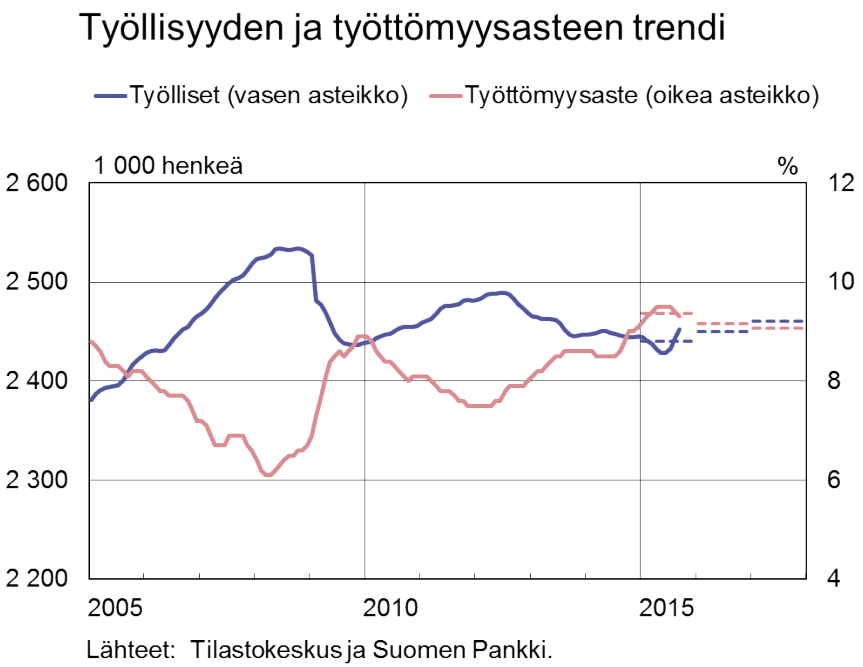
Ulkoisen tasapainon tarkastelu talouden eri sektorien rahoitusjäämien avulla kertoo suuresta muutoksesta, jota Suomen taloudessa on käyty läpi taantumavuosina. Toisin kuin tähän saakka, sekä kotitaloudet että julkinen talous ovat vuoden 2009 jälkeen velkaantuneet samanaikaisesti. Talouden ulkoista tasapainoa on sen sijaan pitkään tukenut yritysten rahoitusylijäämä.

Kotitaloudet ja julkinen sektori olivat ali- ja ylijäämäisiä vuorotellen 1970-luvulta aina taantumavuosiin asti. Toisen sektorin ylijäämällä rahoitettiin toisen alijäämää. Esimerkiksi 1990-luvun lamavuosina kotitalouksien säästämisasteen nousu ja asuntoinvestointien pieneneminen hidastivat ulkoisen epätasapainon kasvua julkisen talouden velkaantuessa. Myös nyt elettävää taantumaa edeltävinä vuosina 2009 ja 2010 kotitalouksien säästämisaste oli korkea (kuvio 13), mutta on sen jälkeen alentunut voimakkaasti. Viime vuosina kotitalouksien velkaantuminen on sen sijaan kasvanut ja kasvaa myös ennustejaksolla yhdessä julkisen talouden velkaantumisen kanssa.

Yrityssektori on ollut Suomessa rahoitusylijäämäinen aina 1990-luvun alusta lähtien. Taantuman aikana sektori on säilynyt ylijäämäisenä, mutta ylijäämää selittävät nyt eri tekijät kuin menneillä vuosikymmenillä. 1990-luvun alussa yritysten rahoitusjäämä kertoi paranevasta vakavaraisuudesta. Suomalaisyritykset sulattelivat suuria investointeja, jotka oli tehty 1980-luvulla yritysten pyrkiessä nopeasti kansainvälistymään. Vuosikymmenen jälkipuoliskolta lähtien rahoitusjäämä kuvasti yritysten hyvää kannattavuutta. Varsinkin sähköteknisen teollisuuden suuri toimintaylijäämä kasvatti koko yrityssektorin rahoitusylijäämää. Finanssikriisin jälkeen yritysten kannattavuus on heikentynyt, ja yrityssektorin ylijäämää selittää pääasiassa yritysten historiallisen alhainen investointiaste. Varsinkin teollisuuden tuotannolliset investoinnit ovat vähentyneet jyrkästi.

Taantumavuosina kotimaista kysyntää on investointien sijaan pitänyt yllä kotitalouksen ja julkisen sektorin kulutus. Ennustejakson lopulla kotitalouksien säästämisaste muuttuu positiiviseksi ja julkisyhteisöjen alijäämä jonkin verran supistuu. Kansantalouden ulkoinen tasapaino paranee, sillä yrityssektorin ylijäämä riittää kattamaan muiden sektoreiden alijäämän. Rakenne antaa kuitenkin aihetta huoleen, sillä yrityssektorin rahoitusylijäämää pitää yllä sen investointien vähäisyys. Tällainen kehitys ei pitkällä aikavälillä ole kestävää.

Kuvio 13.

Viitteet

1. Näitä toimia ei ole otettu huomioon ennusteessa. ↑

Asiasanat

ennuste, Suomi, taloustilanne